ADMINISTRATĪVĀ APGABALTIESA

Lieta Nr.A420300317
Lietas arhīva Nr. AA43-0121-24/18
ECLI:LV:ADAT:2024:0111.A420300317.14.S

Rīgā 2024.gada 11.janvārī

SPRIEDUMS
Latvijas tautas vārdā

Administratīvā apgabaltiesa šādā sastāvā:
tiesnese referente Anita Šteinberga,
tiesneši Māris Birzgalis un Margarita Osmane

rakstveida procesā izskatīja administratīvo lietu, kas ierosināta, pamatojoties uz /pers. C/ pieteikumu par Valsts zemes dienesta faktiskās rīcības – datu labošanas Nekustamā īpašuma valsts kadastra informācijas sistēmā – atzīšanu par prettiesisku un pienākuma uzlikšanu dzēst ziņas par reģistrēto ceļa servitūtu, sakarā ar /pers. C/ apelācijas sūdzību par Administratīvās rajona tiesas 2018.gada 26.marta spriedumu.

Aprakstošā daļa

[1] Valsts zemes dienesta (turpmāk – dienests) Rīgas reģionālā nodaļa 2017.gada 4.aprīlī veica datu labošanu Nekustamā īpašuma valsts kadastra informācijas sistēmā (turpmāk - Kadastra informācijas sistēma) zemes vienībai /adrese A/, kadastra apzīmējums /numurs A/, reģistrējot nekustamā īpašuma objekta apgrūtinājumu – ceļa servitūta teritoriju 0,0165 ha platībā.

Nekustamā īpašuma, kura sastāvā atrodas zemes vienība /adrese A/, kadastra apzīmējums /numurs A/, īpašnieks /pers. D/ apstrīdēja dienesta Rīgas reģionālās nodaļas faktisko rīcību dienesta ģenerāldirektoram.

[2] Administratīvais process iestādē noslēdzās ar dienesta 2017.gada 5.septembra lēmumu Nr.2-10/69 (turpmāk – dienesta 2017.gada 5.septembra lēmums), ar kuru dienesta Rīgas reģionālās nodaļas faktiskā rīcībā atzīta par tiesisku.

Lēmumā norādīts turpmāk minētais.

[2.1] Saskaņā ar Ministru kabineta 2012.gada 10.aprīļa noteikumu Nr.263 „Kadastra objekta reģistrācijas un kadastra datu aktualizācijas noteikumi" (turpmāk - Kadastra objekta reģistrācijas noteikumi) 106.punktu Kadastra informācijas sistēmā ceļa servitūta teritorijas reģistrē atbilstoši dokumentiem par ceļa servitūta nodibināšanu.

Dienesta rīcībā ir dokumenti, kas apliecina ceļa servitūta nodibināšanu zemes vienībai /adrese A/, kadastra apzīmējums /numurs A/(iepriekš zemesgabals /ielas nosaukums/ 113.grupa, 131.grunts). Proti, ar Rīgas pilsētas zemes komisijas 2001.gada 12.jūlija lēmumu Nr.14/28 zemesgabala /ielas nosaukums/ 113.grupa, 131.grunts, 6278 m^2 platībā, īpašuma tiesības aprobežotas ar kalpojošo ceļa servitūtu zemesgabaliem /ielas nosaukums/ 113.grupa, 75.grunts un 132.grunts. Ceļa servitūta izvietojums zemes vienības austrumu daļā attēlots zvērināta mērnieka /pers. E/ izgatavotajā 2001.gada 11.jūlija zemes robežu plānā (turpmāk – 2001.gada 11.jūlija zemes robežu plāns).

[2.2] Ņemot vērā, ka Kadastra informācijas sistēmā reģistrētie dati par zemes vienības /adrese A/, kadastra apzīmējums /numurs A/, apgrūtinājumiem neatbilst minētajiem dokumentiem, dienesta reģionālā nodaļa atbilstoši Nekustamā īpašuma valsts kadastra likuma (turpmāk – Kadastra likums) 93.pantam pamatoti Kadastra informācijas sistēmā reģistrēja šai zemes vienībai ceļa servitūta teritoriju, platību 0,0165 ha nosakot matemātisku aprēķinu ceļā.

[3] /pers. D/ (apelācijas instancē aizstāts ar viņa tiesību pārņēmēju /pers. C/) iesniedza Administratīvajā rajona tiesā pieteikumu par dienesta veiktās faktiskās rīcības atzīšanu par prettiesisku un pienākuma uzlikšanu dienestam dzēst strīdus ierakstu.

Pieteikumā norādīti turpmāk minētie argumenti.

[3.1] Pēc nekustamā īpašuma ar kadastra Nr./numurs A/sadalīšanas, pamatojoties uz zemes vienības /adrese A/, kadastra apzīmējums /numurs A/, 2007.gada 19.februāra zemes robežu plānu, dienests dzēsa nekustamā īpašuma apgrūtinājumu – ceļa servitūtu. Pēc 10 gadiem, neinformējot pieteicēju, nevērtējot pieteicēja tiesisko paļāvību, dienests ir

mainījis savu iepriekš doto juridisko vērtējumu 2007.gada dokumentiem un nepamatoti labojis kadastra datus.

[3.2] Dienests nav ņēmis vērā, ka 2007.gada Kadastra informācijas sistēmas dati ir izmantoti gan Rīgas pilsētas teritorijas plānošanas procesā (piemēram, apstiprinot sarkano līniju korekcijas), gan būvniecības procesā, gan zemes ierīcības procesā kaimiņu zemesgabalos.

Līdz ar to dienests ir pārkāpis Administratīvā procesa likuma 5., 10. un 14.[1]pantu.

[3.3] Ne zemesgrāmatā, ne Rīgas pilsētas zemes komisijas 2001.gada 12.jūlija lēmumā Nr.14/28 nav noteikta ceļa servitūta teritorijas platība. Patstāvīgi aprēķinot ceļa servitūta platību, dienests pārsniedzis savas pilnvaras. Turklāt dienesta noteiktā platība neatbilst ne situācijai dabā, ne lietā esošajiem dokumentiem.

[3.4] Uz īpašuma tiesību atjaunošanas brīdi piebraukšana bija jānodrošina nekustamajam īpašumam ar kadastra Nr./numurs C/, kas tika izpildīts ar servitūta ceļu gar nekustamā īpašuma ar kadastra Nr./numurs A/(pirms sadalīšanas) rietumu malu, un nekustamajam īpašumam ar kadastra Nr./numurs D/, kas tika nodrošināts ar dabā pastāvošo ceļu no /ielas nosaukums/ uz minēto nekustamo īpašumu.

Īpašuma tiesības uz zemesgabalu 113.grupa, 131.grunts tika atzītas /pers. G/ un /pers. H/, kuri 2001.gada 2.jūlijā noslēdza vienošanos par zemesgabala sadalīšanu pa ceļa servitūta līniju un tās turpinājumu. Līdz ar to ceļa servitūta, kas nodrošina piekļuvi 75.gruntij, pagarinājums uz zemesgabala ar kadastra apzīmējumu /numurs C/pusi tādā mērā, kā tas iezīmēts 2001.gada 11.jūlija plānā, norādīts vien jaunizveidojamās robežas noteikšanai, nevis servitūta nodibināšanai. To apstiprina arī minētās vienošanās teksts, kur cita starpā teikts: „Ceļa servitūtus nosaka abas puses pēc papildu vienošanās savā starpā un ar blakus esošo zemesgabalu īpašniekiem."

[3.5] Ar 2001.gada 12.jūlija lēmumu Nr.14/28 netika paredzēta jauna, dabā neeksistējoša ceļa servitūta izveidošana, kā arī netika noteikts, ka zemesgabalam 113.grupa, 132.grunts būtu noteikti divi kalpojošie ceļa servitūti līdz /ielas nosaukums/. Arī Civillikuma 1159.pants nosaka, ka, ja vien nav tieši noteikts pretējais, valdošajam īpašumam ir tiesības tikai uz vienu noteiktu ceļu. Jāņem vērā, ka 2001.gadā zemesgabals ar kadastra apzīmējumu /numurs C/nebija sadalīts un sniedzās līdz pat Langas upei, un līdz ar to tam piekļuve tika nodrošināta ar ceļa servitūtu gar pieteicēja zemesgabala (pirms sadalīšanas) rietumu malu.

[3.6] Arī nekustamā īpašuma ar kadastra Nr./numurs C/īpašuma tiesību atjaunošanas dokumentos un zemesgabala izvietojuma shēmās pirms šī zemesgabala sadalīšanas nav paredzēti divi valdošie servitūti. Gluži pretēji – piebraukšana paredzēta tikai pa servitūta ceļa teritoriju, kura atradās pieteicēja zemesgabala daļā, ko tagad veido nekustamais īpašums /adrese B/, kadastra Nr./numurs F/. Minētā servitūta ceļa turpinājums kā apgrūtinājums bija iezīmēts paša nekustamā īpašuma ar kadastra Nr./numurs C/zemes robežu plānā.

[3.7] Tā kā no pieteicēja zemesgabala 2007.gadā tika atdalīts zemesgabals (tagad /adrese B/, kadastra Nr./numurs F/), uz kura atradās ceļa servitūts, kas nodrošināja piekļuvi zemesgabalam 113.grupa, 132.grunts, ir zudis pamats pieteicēja nekustamā īpašuma apgrūtinājumam par labu nekustamajam īpašumam ar kadastra Nr./numurs C/un/vai nekustamajiem īpašumiem, kas izveidoti, atdalot zemesgabalus no iepriekš minētā īpašuma.

[3.8] Pieteicēja zemes vienībai /adrese A/, kadastra apzīmējums /numurs A/, zemes robežu plāns sagatavots 2007.gada 19.februārī, lai īstenotu nekustamā īpašuma sadalīšanu. Projekts saskaņots Rīgas domes Pilsētas attīstības departamentā un Rīgas pilsētas būvvaldē. No projekta redzams, ka ceļš, kas ved no /ielas nosaukums/ uz zemesgabalu 113.grupa, 75.grunts, atrodas ārpus pieteicējam piederošā zemesgabala robežām. Līdz ar to nebija nekāda pamata šajā zemes robežu plānā atspoguļot ceļu, kurš dabā tur neeksistē. Ceļa iezīmēšana pieteicēja īpašuma zemes robežu plānā neatbilstu situācijai dabā, un līdz ar to ir prettiesiska. Pieteicēja ieskatā 2007.gadā izstrādātie dokumenti bija pietiekams pamats ceļa servitūta dzēšanai.

[3.9] Visos kartogrāfiskajos materiālos (sarkano līniju plānā, 2006.gada zemes gabala situācijas plānos, inženiertopogrāfiskajā plānā, Rīgas ģeogrāfiskās informācijas sistēmas izdrukās) strīdus ceļa teritorija atrodas ārpus pieteicēja zemesgabala. Tādējādi kļūda ir radusies 2001.gadā, neprecīzi nosakot robežpunktu 1. un 3.koordinātas, kā rezultātā robeža, kas, sadalot nekustamo īpašumu 2001.gadā, tika noteikta pa ceļa vidu un atdalīja nekustamo īpašumus ar kadastra Nr./numurs A/un Nr./numurs L/, ir iemērīta nepareizi, t.i., nevis pa ceļa vidu, bet gan blakus ceļam.

[3.10] Pieteicējam piederošajam nekustamajam īpašumam ceļa servitūts ir noteikts tikai atzīmes veidā, kas pati par sevi nerada lietu tiesības. Tādējādi līdz atzīmes pārvēršanai par atbilstošu ierakstu zemesgrāmatā servitūts nav uzskatāms par nodibinātu. Līdz ar to nav šķēršļu apgrūtinājuma dzēšanai.

[3.11] Saglabājot ierakstu par ceļa servitūtu 0,0165 ha platībā, tiek nepamatoti apgrūtināta pieteicēja nekustamā īpašuma izmantošana. Neskatoties uz to, ka zemesgrāmatā servitūta teritorijas platība nav noteikta, pieteicējam tiek ierobežota būvniecība dienesta noteiktajā servitūta teritorijā, un no Rīgas pilsētas būvvaldes tiek izvirzītas prasības mainīt saskaņoto un faktiski jau realizēto būvprojektu.

Savukārt to nekustamo īpašumu, kas atdalīti no īpašuma ar kadastra Nr./numurs C/, īpašniekiem (piem., zemesgabala ar kadastra Nr./numurs G/īpašniekam) kontekstā ar atzīmi pieteicēja nekustamā īpašumā zemesgrāmatā tiek piešķirtas nepamatotas tiesības izmantot tādu ceļa servitūtu, kurš ar Rīgas pilsētas zemes komisijas 2001.gada 12.jūlija lēmumu Nr.14/28 tiem nekad nav piešķirts.

[4] Ar Administratīvās rajona tiesas 2018.gada 26.marta spriedumu pieteikums tika noraidīts. Spriedums motivēts šādi.

[4.1] No Civillikuma 1235.panta, Zemesgrāmatu likuma 17.panta 1.punkta „a" apakšpunkta, 44.panta, likuma „Par nekustamā īpašuma ierakstīšanu zemesgrāmatā" 11.panta, Zemesgrāmatu likuma 45.panta 8.punkta izriet, ka pieteicēja zemesgrāmatā nav reģistrēta lietu tiesība, bet gan apgrūtinājums, kas saista pieteicēju. Turklāt minētā atzīme ir spēkā esoša,

un tas nozīmē, ka valdošā un kalpojošā nekustamā īpašuma īpašnieku starpā pastāv personiska saistība, kuras ierakstīšanu zemesgrāmatās var prasīt katra puse.

[4.2] Kaut arī privātpersonas nav iesniegušas zemesgrāmatā nostiprinājuma lūgumu par ceļa servitūta ierakstīšanu, tomēr šāds apgrūtinājums, kas nodibināts ar Rīgas pilsētas zemes komisijas 2001.gada 12.jūlija lēmumu Nr.14/28, ir spēkā esošs. Tāpat no lietas materiāliem nav konstatējams, ka kopš minētā lēmuma pieņemšanas īpašnieku starpā notikusi kāda vienošanās, ka šāda savstarpēja saistība vairs nepastāv. Līdz ar to iestāde pamatoti Kadastra informācijas sistēmā reģistrēja datus par minēto apgrūtinājuma teritoriju.

[4.3] Likumdevējs ir piešķīris iestādei tiesības labot kadastra datus, ja tiek konstatēta to neatbilstība dokumentiem, uz kuru pamata kadastra dati reģistrēti vai aktualizēti. Lietā nepastāv strīds, ka 2001.gada 11.jūlija zemes vienības robežu plānā norādīta ceļa servitūta kopējā platība 512 m^2 un grafiskajā daļā attēlota divu ceļa servitūtu atrašanās vieta.

Sakarā ar nekustamā īpašuma sadalīšanu 2007.gada 19.februārī izgatavots pieteicējam piederošas zemes vienības robežu plāns, kurā ceļa servitūta teritorija nav attēlota. Salīdzinot 2001.gada un 2007.gada zemes robežu plānā norādītās zemes vienības robežpunktu koordinātas, tiesa konstatēja, ka tās sakrīt.

Tiesa secināja, ka zemes vienību atdalīšanas procesā pieteicējam piederošās zemes vienības robežas tajā daļā, kurā 2001.gada 11.jūlija robežu plānā norādīta ceļa servitūta teritorija, nav mainījušās. Līdz ar to faktam, ka 2007.gada 19.februāra zemes robežu plānā nav norādīta ceļa servitūta teritorija, nav atrodams objektīvs pamatojums.

[4.4] No Kadastra objekta reģistrācijas noteikumu 105. un 106.punkta izriet, ka ceļa servitūta reģistrēšanas pamats izskatāmās lietas apstākļos ir Rīgas pilsētas zemes komisijas 2001.gada 12.jūlija lēmums Nr.14/28. Tātad, ņemot vērā, ka norādītais lēmums ir spēkā un kopš tā pieņemšanas nav mainījušies tiesiskie un faktiskie apstākļi, iestāde pamatoti secināja, ka kadastra dati neatbilst Rīgas pilsētas zemes komisijas 2001.gada 12.jūlija lēmumam Nr.14/28, uz kura pamata reģistrēta ceļa servitūta teritorija.

Kadastra objekta reģistrācijas noteikumu 111.punktā ir noteikti dokumenti, ar kuriem var pamatot ieraksta par ceļa servitūtu dzēšanu. Lietā nav strīda, ka ne 2007.gadā, ne lietas izskatīšanas laikā pieteicēja rīcībā nebija kāds no minētajiem dokumentiem, kas apstiprinātu, ka uz likuma pamata nodibinātās zemes vienību īpašnieku savstarpējās saistības vairs nepastāv.

Apstāklis, ka faktiskā situācija dabā atšķiras no dokumentos fiksētās ceļa atrašanās vietas, nav pietiekams, lai secinātu, ka uz likuma pamata nodibinātais ceļa servitūts faktiski ir izbeigts.

Ņemot vērā minēto, tiesa atzina, ka dienests pamatoti laboja kļūdainos datus.

[4.5] Nav pamatots pieteicēja iebildums, ka iestāde, matemātiski aprēķinot ceļa servitūta teritorijas platību, ir pārkāpusi savas pilnvaras.

Saskaņā ar Kadastra objekta reģistrācijas noteikumu 107.punktu dienestam jāreģistrē ziņas par ceļa servitūta platību, kā arī telpiskie dati - ceļa servitūta teritorijas robeža (kontūra).

Tiesa konstatēja, ka 2001.gada 11.jūlija zemes robežu plānā attēlotajām ceļa servitūta teritorijām norādīta tikai to kopplatība (512 m^2). Tādējādi iestāde ceļa servitūta teritorijas platību 0,0165 ha noteica matemātiski.

No Kadastra objekta reģistrācijas noteikumu 126.punkta un 131.punkta izriet, ka kadastra kartē norāda objektīvus datus par konkrēto nekustamo īpašumu. Līdz ar to iestāde pamatoti veica matemātiskus aprēķinus, lai noteiktu ceļa servitūta teritoriju, ņemot vērā gan 2001.gada 11.jūlija zemes robežu plānā attēloto ceļa servitūtu teritorijas kopplatību, gan iestādes rīcībā esošo informāciju par konkrēto nekustamo īpašumu un blakus esošo nekustamo īpašumu uzmērīšanas datiem.

[5] Par Administratīvās rajona tiesas 2018.gada 26.marta spriedumu pieteicējs iesniedza apelācijas sūdzību, kas pamatota ar pieteikumā norādītajiem argumentiem, papildus norādot turpmāk minēto.

[5.1] Tiesa ir kļūdaini novērtējusi apgrūtinājuma nodibināšanas apstākļus, t.sk. personas, kurām par labu apgrūtinājums savulaik tika nodibināts, teritoriju, kas uzskatāma par apgrūtinātu, un juridisko pamatojumu šāda apgrūtinājuma nodibināšanai.

[5.2] Tiesa nav analizējusi tiesisko regulējumu, kas bija spēkā laikā, kad tika sagatavots nekustamā īpašuma 2007.gada 19.februāra zemes robežu plāns, nav novērtējusi acīmredzamās pretrunas lietā esošajos kartogrāfiskajos materiālos, kā arī nav izvērtējusi dienesta rīcības atbilstību tiesiskās paļāvības un demokrātiskās iekārtas principiem, nav ņēmusi vērā, ka dati par apgrūtinājumu, kam ir personiskas saistības raksturs, tiek atjaunoti 16 gadus pēc apgrūtinājuma nodibināšanas, kas pārsniedz Civillikumā noteikto noilguma termiņu.

[5.3] Dabā neesošais ceļa pagarinājums uz 132.grunts pusi nekādā gadījumā nav uzskatāms par apgrūtinājumu, kas ir noteikts ar Rīgas pilsētas zemes komisijas 2001.gada 12.jūlija lēmumu Nr.14/28. Šajā ceļa servitūta daļā pamats servitūta nodibināšanai būtu zemes īpašnieku savstarpējā vienošanās, taču tādas nav.

[5.4] Ņemot vērā to, ka pieteicēja zemesgabalā strīdus ceļa servitūtu uzmērīt nebija iespējams, jo tas atradās ārpus pieteicējam piederošā zemesgabala robežām, dienestam nav pietiekamas informācijas, lai aprēķinātu tikai šo apgrūtinājuma daļu, un 2001.gada zemes robežu plānā norādītā platība 512 m^2 nevar būt par pamatu apgrūtinājuma platības aprēķiniem 2017.gadā.

[5.5] Tiesa nav noskaidrojusi iemeslus, kāpēc 2007.gada 19.februāra zemes robežu plānā nav norādīts servitūta ceļš.

[6] Dienests rakstveida paskaidrojumos par apelācijas sūdzību uzskata to par nepamatotu un lūdz to noraidīt, atsaucoties uz dienesta 2017.gada 5.septembra lēmumā un tiesas spriedumā paustajiem argumentiem, papildus norādot

turpmāk minēto.

[6.1] Pēc būtības pieteicēja iebildumi ir pret Rīgas pilsētas zemes komisijas 2001.gada 12.jūlija lēmumu Nr.14/28 un 2001.gada 11.jūlija zemes robežu plānu daļā, kurā attēlots nodibinātā ceļa servitūta izvietojums.

Dienestam nav nedz tiesību, nedz pienākuma vērtēt citas institūcijas izdota lēmuma tiesiskumu, to atcelt vai grozīt, tai skaitā vērtēt ar šo lēmumu nodibinātā ceļa servitūta tiesiskumu, ceļa servitūta atbilstību apvidū esošajam ceļa izvietojumam vai vēsturiskajai situācijai, vairāku ceļa servitūtu esību vai neesību.

[6.2] Tas apstāklis, ka 2007.gada 19.februāra zemes robežu plānā nav attēlota ar Rīgas pilsētas zemes komisijas 2001.gada 12.jūlija lēmumu Nr.14/28 nodibinātā ceļa servitūta teritorija, nav pamats uzskatīt, ka tāpēc šāds ceļa servitūts nav bijis nodibināts. Normatīvie akti nenosaka, ka zemes robežu plāns pats par sevi ir dokuments, ar kuru nodibina vai izbeidz ceļa servitūtu. Tāpat arī zemes ierīcības projekts, kā arī Rīgas teritorijas plānojums nav dokuments, ar kuru tiek nodibināts (Civillikuma 1231.pants) vai izbeigts ceļa servitūts.

[6.3] Dienests ierakstu par apgrūtinājumu - ceļa servitūtu Kadastra informācijas sistēmā dzēš Kadastra objekta reģistrācijas noteikumu111.punktā noteiktajos gadījumos. Līdz ar to nav pamatots viedoklis, ka ceļa servitūts, kurš zemesgrāmatā reģistrēts atzīmes veidā un nekad nav bijis nostiprināts zemesgrāmatā ieraksta veidā, kuram saskaņā ar Civillikuma 1893. un 1895.pantu ir iestājies noilgums, Kadastra informācijas sistēmā ir dzēšams uz likuma pamata bez dokumenta, kas apliecina ceļa servitūta izbeigšanos, iesniegšanas.

[6.4] Dienests Kadastra informācijas sistēmā reģistrē apgrūtinājumu teritorijas, nevis ceļa servitūtu kā tiesību, ko var reģistrēt zemesgrāmatā. Servitūta valdījuma tiesība valdošā nekustamā īpašuma īpašniekam rodas brīdī, kad servitūts nodibināts Civillikuma 1231.panta kārtībā. Savukārt saskaņā ar Civillikuma 1235.pantu servitūta tiesība kļūst par lietu tiesību no brīža, kad tā ir nostiprināta zemesgrāmatā. Tāpat nav nozīmes, vai ceļa servitūts kā lietu tiesība ir ierakstīts zemesgrāmatā vai nav, tas neietekmē un nevar ietekmēt jau nodibinātā ceļa servitūta teritorijas kā apgrūtinājuma reģistrāciju Kadastra informācijas sistēmā.

[6.5] Kadastra likuma 93.pants paredz pienākumu dienestam labot kļūdaini reģistrētos datus arī pēc 10 un vairāk gadiem, ja tiek konstatēta kadastra datu neatbilstība attiecīgajiem dienesta rīcībā esošajiem dokumentiem.

[7] Izskatījusi pieteicēja (apelācijas instancē aizstāts ar viņa tiesību pārņēmēju /pers. C/) apelācijas sūdzību, Administratīvā apgabaltiesa pieteikumu apmierināja.

[8] Atbildētājs par Administratīvās apgabaltiesas 2019.gada 11.aprīļa spriedumu iesniedza kasācijas sūdzību.

Ar Senāta 2023.gada 28.februāra spriedumu tika atcelts Administratīvās apgabaltiesas 2019.gada 11.aprīļa spriedums un lieta nodota Administratīvajai apgabaltiesai jaunai izskatīšanai.

Senāts norādīja, ka apgabaltiesa nepamatoti nav piemērojusi Ministru kabineta 2006.gada 1.augusta noteikumu Nr.636 „Kadastra objekta reģistrācijas un kadastra datu aktualizācijas noteikumi" 117.3.apakšpunktu, kuru vajadzēja piemērot, un tā rezultātā nepareizi piemērojusi Kadastra likuma 93.pantu.

[9] Dienests apgabaltiesai papildus sniegtajos paskaidrojumos norāda turpmāk minēto.

[9.1] Vērtējot faktiskās rīcības tiesiskumu, nav piemērojams Kadastra objekta reģistrācijas noteikumu 111.punkts,112.punkts, kā arī Kadastra likuma 27.^{1}panta regulējums, kas nebija spēkā faktiskās rīcības veikšanas dienā.

[9.2] Tiesas kompetencē ir izvērtēt tikai dienesta veiktās faktiskās rīcības tiesiskumu, nevis vērtēt to dokumentu tiesiskumu, uz kuru pamata kadastra dati Kadastra informācijas sistēmā reģistrēti vai aktualizēti.

[9.3] Dienesta ieskatā nav būtiski vērtēt, uz kāda tiesiskā pamata 2007.gadā Kadastra informācijas sistēmā tika dzēsts apgrūtinājums – ceļa servitūta teritorija, jo tās ir divas dažādas atsevišķi nodalāmas faktiskās rīcības.

[9.4] Kadastra datu labošanā Kadastra informācijas sistēmā atbilstoši Kadastra likuma 93.pantam nav nozīmes apstāklim, vai iepriekš šāds apgrūtinājums Kadastra informācijas sistēmā bijis reģistrēts. Būtiski konstatēt, vai Kadastra informācijas sistēmā reģistrētie dati atbilst dienesta rīcībā esošajiem dokumentiem.

[9.5] Tomēr dienests piekrīt, ka lietas izskatīšanā būtisks ir fakts, ka jau pirms 2007.gada Kadastra informācijas sistēmā bija reģistrēts apgrūtinājums –ceļa servitūtu teritorija. Konkrētajā gadījumā dienesta rīcībā ir dokumenti, proti, Rīgas pilsētas zemes komisijas 2001.gada 12.jūlija lēmums Nr.14/28, ar kuru zemes reformas laikā uz likuma pamata zemes vienībai ar kadastra apzīmējumu /numurs A/noteikts apgrūtinājums – ceļa servitūtu teritorija, un 2011.gada 11.jūlija zemes robežu plāns, kurā attēlots apgrūtinājums - ceļu servitūtu teritorija.

[9.6] Pamats apgrūtinājuma – ceļa servitūta teritorijas – reģistrācijai Kadastra informācijas sistēmā nevarēja būt tikai zemes robežu plāns. Plāns varēja būt vien kā pielikums dokumentam, ar kuru šāds apgrūtinājums noteikts. Tāpat arī zemes robežu plāns pats par sevi nevarēja būt pamats jau reģistrēta apgrūtinājuma dzēšanai.

[9.7] Pieteicējai nevarēja rasties tiesiskā paļāvība, ka Kadastra informācijas sistēmā dati nevarētu tikt laboti, jo apgrūtinājums ir noteikts ar Rīgas pilsētas zemes komisijas 2011.gada 12.jūlija lēmumu Nr.14/28 un tā izvietojums attēlots 2011.gada 11.jūlija zemes robežu plānā. Minētais lēmums nav atcelts, atzīts par prettiesisku vai spēkā neesošu. Turklāt būtiski, ka jau 2001.gada 21.septembrī Rīgas zemesgrāmatu nodalījumā Nr./numurs/ apgrūtinājums ierakstīts atzīmes veidā.

[10] Pieteicēja apgabaltiesai papildus sniegtajos paskaidrojumos norāda turpmāk minēto.

[10.1] Strīdus apgrūtinājums – ceļa servitūts – noteikts Rīgas pilsētas zemes komisijas 2011.gada 12.jūlija lēmuma 6.2.punktā, taču tas ir noteikts vispārīgi, nekonkretizējot ne servitūta ceļu skaitu par labu katram no valdošajiem

īpašniekiem, ne novietojumu, ne arī izmērus.

Zemes komisija ar savu lēmumu nebija noteikusi divus ceļa servitūtus par labu kādai no valdošajām zemes vienībām. Tāpat arī zemes komisija ar savu lēmumu nevarēja noteikt dabā neeksistējošus ceļa servitūtus, kas būtu ierīkojami no jauna.

[10.2] 2017.gadā, atjaunojot Kadastra informācijas sistēmā ziņas par strīdus apgrūtinājumu, dienests pārsniedza likumā noteiktās pilnvaras un veica normatīvajos aktos neparedzētas darbības – bez attiecīga tiesīgās personas pieprasījuma noteica iepriekš nedefinēta ceļa servitūta platību.

[10.3] Normatīvajos aktos noteiktajā kārtībā izstrādātais un Rīgas pilsētas pašvaldības saskaņotais projekts „Nekustamā īpašuma veidošanai" un Rīgas domes 2005.gada 20.decembra saistošie noteikumi Nr.34 „Rīgas teritorijas izmantošanas un apbūves noteikumi" bija pietiekams pamats, lai strīdus apgrūtinājumu nenorādītu zemes robežu plānā un to dzēstu no Kadastra informācijas sistēmas.

[10.4] Ņemot vērā izmaiņas pašvaldības ielu plānojumā, no valdošā zemes īpašuma 113.grupa, 75.grunts /ielas nosaukums/ piekļūst bez pieteicējai piederošā zemes gabala /adrese A/ šķērsošanas, savukārt valdošais īpašums 113.grupa, 132.grunts sadalīts jau 2006.gadā, paredzot piekļuvi no pašvaldības ielām.

[10.5] Pieteicējas tiesiskā paļāvība ir aizsargājama, jo strīdus apgrūtinājums no Kadastra informācijas sistēmas 2007.gadā tika dzēsts nevis mērnieka kļūdas dēļ, bet gan tāpēc, ka tas izrietēja no zemes komisijas lēmuma par piekļuves nodrošināšanu tikai līdz /ielas nosaukums/, un pašvaldības teritorijas plānojuma, ar sarkanajām līnijām noteiktajām /ielas nosaukums/ robežām un pašvaldības apstiprinātajiem zemes sadalīšanas projektiem. Apgrūtinājuma dzēšanas brīdī /ielas nosaukums/ jau sniedzās gan līdz 113.grupa, 75.grunts robežām, gan līdz 113.grupa, 132.grunts robežām, tāpēc strīdus apgrūtinājuma saglabāšana 2007.gadā būtu bijusi absurda un pretrunā ar zemes komisijas lēmumu.

[10.6] Ņemot vērā pierobežnieku īpašumu vairākkārtēju sadalīšanu, izmaiņas pilsētas teritorijas plānojumā, kā arī to, ka /pers. D/ bija izstrādājis un normatīvajos aktos noteiktā kārtībā saskaņojis sev piederošās zemes vienības sadales projektu, saņēmis dienesta izziņu un zemesgrāmatas apliecību par ceļa servitūta neesību, viņš varēja paļauties, ka ir izgājis un pabeidzis procedūru strīdus apgrūtinājuma likvidēšanai.

[10.7] Jautājumu par strīdus ceļa servitūtu vairākkārt pārbaudījušas gan Rīgas pašvaldības iestādes, gan dienests. Kaut arī iestāžu rīcībā bija publiski pieejamā zemesgrāmatas informācija, neviena iestāde ne vien neprasīja atjaunot ierakstus Kadastra informācijas sistēmā, bet arī ļāva /pers. D/ īstenot būvniecību atbilstoši viņa izstrādātajiem būvniecības dokumentiem, tostarp arī strīdus apgrūtinājuma platībā.

[10.8] Lietas izskatīšanas laikā gan zemesgrāmatā, gan Kadastra informācijas sistēmā ir dzēsts apgrūtinājums – kalpojošais ceļa servitūts.

Motīvu daļa

[11] Rakstveida procesā pārbaudījusi lietas materiālus un izvērtējusi lietā esošos pierādījumus to kopsakarā, Administratīvā apgabaltiesa atzīst, ka apelācijas sūdzība nav pamatota un pieteikums ir noraidāms.

[12] Lietā nav strīda, ka ar Rīgas pilsētas zemes komisijas 2001.gada 12.jūlija lēmumu Nr.14/28 īpašuma tiesības uz bijušo Mangaļu pagasta nekustamo īpašumu /Nosaukums B/ 17 500 m^2 platībā, ko veido zemesgabali Rīgā, 113.grupa, 75.grunts /adrese C/; 113.grupa, 131.grunts un 113.grupa, 2307.grunts /ielas nosaukums/ b/n, atzītas bijušā īpašnieka mantiniekiem /pers. G/ un /pers. H/. Ar minēto lēmumu zemesgabals 113.grupa, 75.grunts /adrese C/ nodots kopīpašumā /pers. G/ un /pers. H/, katram 1/2 domājamās daļas.

Savukārt, ievērojot mantinieku savstarpējo vienošanos par īpašuma sadali, zemesgabals 113.grupa, 131.grunts /ielas nosaukums/ b/n 6278 m^2 platībā nodots īpašumā /pers. G/, bet zemesgabals 113.grupa, 2307.grunts /ielas nosaukums/ b/n 6278 m^2 platībā nodots īpašumā /pers. H/ saskaņā ar zvērināta mērnieka /pers. E/ izgatavotajiem zemes robežu plāniem (*lietas 1.sējuma 84., 88.lapa*).

Ar lēmumu abu minēto zemesgabalu Rīgā, 113.grupa, 131.grunts un 2307.grunts, īpašuma tiesības aprobežotas ar kalpojošo ceļa servitūtu zemesgabalam 113.grupa, 75.grunts līdz /ielas nosaukums/. Zemesgabala Rīgā, 113.grupa, 131.grunts īpašuma tiesības aprobežotas arī ar ceļa servitūtu par labu zemesgabalam 113.grupa, 132.grunts – līdz /ielas nosaukums/(*lietas 1.sējuma 84. lapa*).

Ar Rīgas pilsētas zemes komisijas 2001.gada 12.jūlija lēmumu Nr.14/28 noteikto ceļa servitūtu teritorijas un platības attēlotas 2001.gada 11.jūlija zemes robežu plānos attiecīgai zemes vienībai (*lietas 1.sējuma 88., 90.lapa*).

Zemesgabalam Rīgā, 113.grupa, 131.grunts /ielas nosaukums/ b/n kā zemes vienībai piešķirts kadastra apzīmējums /numurs A/. Zemesgabalam 113.grupa, 2307.grunts /ielas nosaukums/b/n kā zemes vienībai piešķirts kadastra apzīmējums /numurs H/. Zemesgabalam 113.grupa, 75.grunts /adrese C./, kā zemes vienībai piešķirts kadastra apzīmējums /numurs I/. Zemesgabalam 113.grupa, 132.grunts /ielas nosaukums/b/n kā zemes vienībai piešķirts kadastra apzīmējums /numurs C/.

Pamatojoties uz 2001.gada 12.jūlija lēmumu un 2001.gada 11.jūlija zemes robežu plānu, zemes vienībai /ielas nosaukums/ b/n, kadastra apzīmējums /numurs A/, 6278 m^2 platībā, Kadastra informācijas sistēmā tika reģistrēts apgrūtinājums – ceļa servitūta teritorija 512 m^2.

[13] No Valsts vienotās datorizētās zemesgrāmatas tiešsaistes datiem redzams, ka zemes vienības /ielas nosaukums/ b/n, Rīgā, kadastra apzīmējums /numurs A/, 6278 m^2 platībā, pirmreizējā reģistrācija zemesgrāmatā notikusi 2001.gada

21.septembrī, nostiprinot īpašuma tiesības uz /pers. G/ vārda, kā arī ierakstot atzīmi – kalpojošais ceļa servitūts zemesgabaliem 113.grupa, 75.grunts un 113.grupa, 132.grunts – līdz /ielas nosaukums/(*lietas 1.sējuma 42.-43.lapa*).

Izsekojot vēsturiskās ziņas par nekustamo īpašumu ar kadastra Nr./numurs A//ielas nosaukums/ b/n, Rīgā, 6278 m2 platībā, konstatējams, ka 2003.gada 5.augustā tas nonāca kopīpašumā /pers. M/ un /pers. D/ (*lietas 1.sējuma 54.-55.lapa*), bet 2007.gada 26.septembrī, pamatojoties uz vienošanās līgumu par kopīpašuma sadali, zemes ierīcības projektu (*lietas 1.sējuma 68.lapa*), no zemes vienības atdalīta zemes vienība ar kadastra apzīmējumu /numurs F/(1173 m^2 platībā) /adrese B/ un zemes vienība ar kadastra apzīmējumu /numurs K/(920 m^2 platībā) /adrese D/. Pēc atdalīšanas /pers. D/ nostiprinātas īpašuma tiesības uz zemes vienību ar kadastra apzīmējumu /numurs A/ 4185 m^2 platībā. Zemes vienībai piešķirta adrese /adrese A/ (*lietas 42.-43.lapa*). 2018.gada 14.jūnijā /pers. D/ īpašumu atsavināja /pers. C/.

Sakarā ar nekustamā īpašuma ar kadastra Nr./numurs A//ielas nosaukums/ b/n, Rīgā, sadalīšanu 2007.gada 19.februārī izgatavots zemes vienības ar kadastra apzīmējumu /numurs A/robežu plāns, kurā ceļa servitūta teritorija nav attēlota (*lietas 1.sējuma 50.lapa*).

Pamatojoties uz minēto plānu, 2007.gadā dati Kadastra informācijas sistēmā tika aktualizēti: aktualizēts zemes vienības robežu plāns, mainīta nekustamā īpašuma platība, aktualizētas ziņas par īpašnieku, dzēstas ziņas par apgrūtinājumu – ceļa servitūta teritoriju (*lietas 1.sējuma 202.lapa*).

[14] 2017.gada 4.aprīlī dienests, pamatojoties uz Kadastra likuma 93.pantu, veica kadastra datu labošanu, Kadastra informācijas sistēmā zemes vienībai ar kadastra apzīmējumu /numurs A/reģistrējot apgrūtinājumu – ceļa servitūta teritoriju (0,0165 ha).

Kadastra likuma 93.pants noteic, ja dienests konstatējis kadastra datu neatbilstību dokumentiem, uz kuru pamata kadastra dati reģistrēti vai aktualizēti, tas normatīvajos aktos noteiktajā termiņā izlabo kļūdainos kadastra datus, tos aktualizējot, un sedz ar to saistītos izdevumus.

Izskatāmajā gadījumā dienests konstatēja, ka kadastra dati par zemes vienību ar kadastra apzīmējumu /numurs A/nesatur ziņas par apgrūtinājumu – ceļa servitūta teritoriju. Dienests uzskatīja, ka ziņas par šāda apgrūtinājuma neesību ir kļūdainas, jo dienesta rīcībā ir Rīgas pilsētas zemes komisijas 2001.gada 12.jūlija lēmums Nr.14/28 un 2001.gada 11.jūlija zemes robežu plāns, no kuriem izriet, ka zemes vienībai ar kadastra apzīmējumu /numurs A/ir noteikts ceļa servitūts.

[15] Lietā ir strīds par to, vai dienests pamatoti laboja kadastra datus zemes vienībai /adrese A/, kadastra apzīmējums /numurs A/, Kadastra informācijas sistēmā reģistrējot ziņas par ceļa servitūta teritoriju 0,0165 ha platībā.

[16] Ar Rīgas pilsētas Vidzemes priekšpilsētas tiesas Zemesgrāmatu nodaļas 2020.gada 8.jūlija lēmumu ceļa servitūts tika ierakstīts zemesgrāmatā kā lietu tiesības. 2019.gada 6.decembrī stājās spēkā grozījumi Kadastra objekta reģistrācijas noteikumos, to 111.punktā nosakot, ka ierakstu par zemesgrāmatā ierakstītu ceļa servitūta teritoriju Kadastra informācijas sistēmā dzēš, ja saņemta attiecīga ziņa no Valsts vienotās datorizētās zemesgrāmatas. Savukārt saskaņā ar Kadastra likuma $27.^1$pantu, kas stājās spēkā 2019.gada 1.decembrī, ceļa servitūta teritorijas reģistrāciju, aktualizāciju un dzēšanu ierosina rajona (pilsētas) tiesā, iesniedzot attiecīgu nostiprinājuma lūgumu.

Tātad šobrīd ierakstu par ceļa servitūta teritoriju Kadastra informācijas sistēmā var dzēst tikai tad, ja ir notikušas atbilstošas izmaiņas zemesgrāmatā.

Tādējādi šobrīd pat pieteikuma apmierināšanas gadījumā vairs nebūtu iespējams novērst pārsūdzētās faktiskās rīcības sekas, uzdodot iestādei dzēst Kadastra informācijas sistēmā reģistrēto ceļa servitūta teritoriju.

Atbilstoši Administratīvā procesa likuma 184.panta otrās daļas 1.punktam pieteikumu par administratīvā akta atzīšanu par prettiesisku var iesniegt, ja tas ir nepieciešams atlīdzinājuma pieprasīšanai vai lai novērstu līdzīgu gadījumu atkārtošanos. Ievērojot Administratīvā procesa likuma 3.panta trešajā daļā noteikto, šie priekšnoteikumi attiecināmi arī uz pieteikumu par faktiskās rīcības atzīšanu par prettiesisku. Tātad, lai būtu pamats turpināt tiesvedību, lemjot vienīgi par pārsūdzētās faktiskās rīcības atzīšanu par prettiesisku, ir jākonstatē iepriekšminēto priekšnoteikumu pastāvēšana.

Tā kā pieteicēja ir norādījusi, ka vēlas turpināt tiesvedību citstarp tāpēc, lai varētu prasīt atlīdzinājumu par juridiskās palīdzības izdevumiem saistībā ar Valsts zemes dienesta faktiskās rīcības apstrīdēšanu, ir konstatējams pamats turpināt tiesvedību, lemjot tikai par faktiskās rīcības atzīšanu par prettiesisku.

[17] Saskaņā ar Administratīvā procesa likuma 350.panta pirmo daļu tiesību normu interpretācija (tulkojums), kas izteikta kasācijas instances tiesas spriedumā, ir obligāta tiesai, kura šo lietu izskata no jauna.

[18] Senāts šajā lietā uzsvēra, ka Kadastra likuma 93.panta mērķis ir noteikt Valsts zemes dienestam pienākumu bez maksas labot dienesta pieļautās kļūdas kadastra datu reģistrācijā vai aktualizācijā Kadastra informācijas sistēmā no dienesta rīcībā esošajiem dokumentiem. Lai Valsts zemes dienestam būtu pamats labot kļūdainos kadastra datus, tam jākonstatē kadastra datu neatbilstība dokumentiem, uz kuru pamata tie reģistrēti vai aktualizēti (sk. arī *Senāta 2021.gada 9.jūnija sprieduma lietā Nr.SKA-230/2021, ECLI:LV:AT:2021:0609.A420140818.8.S, 8.punktu*).

Tātad Kadastra likuma 93.pants nosaka iestādes kompetenci pārbaudīt, vai dokumentā norādītā informācija atbilst tai, kas reģistrēta Kadastra informācijas sistēmā, tādējādi nodrošinot arī Kadastra informācijas sistēmas datu atbilstību dokumentā norādītajai informācijai (sk. arī *Senāta 2021.gada 24.septembra lēmuma lietā Nr.SKA-611/2021,*

ECLI:LV:AT:2021:0924.SKA061121.7.L, 9.punktu).

Taču no minētās tiesību normas neizriet Valsts zemes dienesta kompetence izvērtēt to dokumentu tiesiskumu, uz kuru pamata kadastra dati Kadastra informācijas sistēmā reģistrēti vai aktualizēti.

[19] Kā jau tika konstatēts, pamatojoties uz Rīgas pilsētas zemes komisijas 2001.gada 12.jūlija lēmumu Nr.14/28 un 2001.gada 11.jūlija zemes robežu plānu, zemes vienībai ar kadastra apzīmējumu /numurs A/Kadastra informācijas sistēmā tika reģistrēts apgrūtinājums – ceļa servitūta teritorija 512 m^2. Veicot kalpojošā nekustamā īpašuma sadali, 2007.gada 19.februārī minētajai zemes vienībai izgatavots jauns zemes robežu plāns, kurā ceļa servitūta teritorija nav attēlota. Pamatojoties uz šo zemes robežu plānu, dati Kadastra informācijas sistēmā aktualizēti, citstarp dzēšot ziņas par apgrūtinājumu – ceļa servitūta teritoriju. Savukārt 2017.gada 4.aprīlī Valsts zemes dienests, pamatojoties uz Kadastra likuma 93.pantu, veicis kadastra datu labošanu, minētajai zemes vienībai Kadastra informācijas sistēmā reģistrējot apgrūtinājumu – ceļa servitūta teritoriju 0,0165 ha.

Senāts šajā lietā atzina, ka šādos apstākļos nozīme ir tam, ka 2007.gadā nenotika pirmreizēja nekustamā īpašuma apgrūtinājuma reģistrācija, jo apgrūtinājums bija reģistrēts jau 2001.gadā, un līdz ar to bija piemērojamas tiesību normas, kas nosaka, kādos gadījumos nekustamā īpašuma objekta apgrūtinājumus Kadastra informācijas sistēmā dzēš.

[20] Senāts, atsaucoties uz Senāta departamentu priekšsēdētāju sēdes 2021.gada 5.jūlija lēmumā Nr.5-14/3-2021 norādīto, uzsvēra, ka dati no Kadastra informācijas sistēmas tiek dzēsti Kadastra objekta reģistrācijas noteikumos paredzētajā kārtībā. Proti, Civillikumā noteiktā kārtībā nodibinātus servitūtus dzēš Kadastra objekta reģistrācijas noteikumu 111.punktā paredzētajā kārtībā. Savukārt nekustamā īpašuma objektu apgrūtinājumus, kas nav paredzēti 111.punktā, dzēš atbilstoši minēto noteikumu 112.punktam.

Servitūts atbilstoši Civillikuma 1130.pantam ir tāda tiesība uz svešu lietu, ar kuru īpašuma tiesība uz to ir lietošanas ziņā aprobežota kādai noteiktai personai vai noteiktam zemesgabalam par labu. Savukārt zemes reformas laikā ar valsts vai pašvaldības iestādes lēmumu (administratīvo aktu) noteikts īpašuma lietošanas tiesību aprobežojums un zemesgrāmatā ierakstītā atzīme nav ceļa servitūts Civillikuma 1130., 1231. un 1235.panta izpratnē. Tie ir Civillikumā neparedzēti, sevišķi īpašuma lietošanas tiesību aprobežojumi (apgrūtinājumi), kas noteikti uz likuma kārtībā pieņemta administratīvā akta pamata un kas ierakstīti zemesgrāmatā atzīmju veidā, nosakot abstraktu pagaidu rakstura tiesību aprobežojumu par labu nenoteiktām personām vai īpašumiem. Šādu apgrūtinājumu dati Kadastra informācijas sistēmā dzēšami Kadastra objekta reģistrācijas noteikumu 112.punktā paredzētajā kārtībā.

Atbilstoši šo Kadastra objekta reģistrācijas noteikumu 112.2.apakšpunktam nekustamā īpašuma objekta apgrūtinājumus, izņemot šo noteikumu 111.punktā minētos, Kadastra informācijas sistēmā dzēš, ja iesniegts valsts vai pašvaldības institūcijas dokuments par nekustamā īpašuma objekta apgrūtinājuma dzēšanu, ja tas Kadastra informācijas sistēmā ir reģistrēts uz attiecīgās valsts vai pašvaldības institūcijas dokumenta pamata un attiecīgā valsts vai pašvaldības institūcija izsniedz dokumentu par apgrūtinājuma dzēšanu.

No minētās tiesību normas izriet, ka dati par nekustamā īpašuma objekta apgrūtinājumu Kadastra informācijas sistēmā tiek dzēsti, pamatojoties uz tās valsts vai pašvaldības institūcijas dokumentu, kura attiecīgo apgrūtinājumu ir arī noteikusi. Ņemot vērā iepriekš minēto, datu dzēšanu Kadastra informācijas sistēmā personai iespējams pieprasīt šādos veidos:

1) vispirms vēršoties zemesgrāmatā ar nostiprinājuma lūgumu, kam pievienots attiecīgās valsts vai pašvaldības institūcijas dokuments par ceļa servitūta tiesības vai šādas tiesības nodrošinājuma dzēšanu un attiecīgs servitūta teritorijas grafiskais attēlojums. Šādā gadījumā attiecīgie dati Kadastra informācijas sistēmā tiks aktualizēti (dzēsti) automātiski, pamatojoties uz datu apmaiņu starp zemesgrāmatas turētāju un Valsts zemes dienestu atbilstoši Zemesgrāmatu likuma 135.panta 5.punktam;

2) uzreiz vēršoties Valsts zemes dienestā ar iesniegumu par datu dzēšanu Kadastra informācijas sistēmā, pievienojot attiecīgās valsts vai pašvaldības institūcijas dokumentu par nekustamā īpašuma objekta apgrūtinājuma dzēšanu, ja tas Kadastra informācijas sistēmā ir reģistrēts uz attiecīgās valsts vai pašvaldības institūcijas dokumenta pamata.

Likuma „Par pašvaldībām" (*redakcijā, kas bija spēkā pārsūdzētās faktiskās rīcības veikšanas laikā*) 15.panta 13.punkts noteic, ka pašvaldības autonomā funkcija ir saskaņā ar attiecīgās pašvaldības teritorijas plānojumu noteikt zemes izmantošanas un apbūves kārtību, bet, lai izpildītu šo funkciju, saskaņā ar likuma „Par pašvaldībām" 14.panta otrās daļas 1.punktu pašvaldībām ir pienākums izstrādāt pašvaldības teritorijas attīstības programmu un teritorijas plānojumu, nodrošināt teritorijas attīstības programmas realizāciju un teritorijas plānojuma administratīvo pārraudzību. Līdz ar to, kā tas izriet no likuma „Par pašvaldībām" 15.panta 13.punkta un 14.panta otrās daļas 1.punkta un Kadastra objekta reģistrācijas noteikumu 112.2.apakšpunkta, dokumentu, uz kura pamata tiek dzēsts tiesību aprobežojums (apgrūtinājums), kas noteikts zemes reformas laikā saistībā ar ceļiem, izsniedz attiecīgā pašvaldība.

Savukārt gadījumā, ja iespējamās atzīmes dzēšanas dēļ pastāv strīds starp privātpersonām, šīm personām tas jārisina civilprocesuālā kārtībā (*Senāta 2021.gada 24.septembra lēmuma lietā Nr.SKA-611/2021, ECLI:LV:AT:2021:0924.SKA061121.7.L, 13.punkts*).

[21] Zemes vienības ar kadastra apzīmējumu /numurs A/pirmreizējā reģistrācija zemesgrāmatā notikusi 2001.gada 21.septembrī, ierakstot arī atzīmi par kalpojošo ceļa servitūtu.

Līdz ar to konkrētajā gadījumā strīds ir par nekustamā īpašuma apgrūtinājumu, kas nav (Valsts zemes dienesta apstrīdētās faktiskās rīcības veikšanas brīdī nebija) ceļa servitūts Civillikuma izpratnē, bet gan apgrūtinājums, kas

zemesgrāmatā ierakstīts atzīmes veidā, pamatojoties uz likuma „Par zemes reformu Latvijas Republikas pilsētās" 13.panta pirmās daļas kārtībā pieņemtu Rīgas pilsētas zemes komisijas lēmumu (administratīvo aktu).

2007.gadā, kad tika veikta datu aktualizācija, spēkā bija Ministru kabineta 2006.gada 1.augusta noteikumi Nr.636 „Kadastra objekta reģistrācijas un kadastra datu aktualizācijas noteikumi". Tajos atšķirībā no Kadastra objekta reģistrācijas noteikumu 111. un 112.punkta nebija paredzēts tik detalizēts regulējums attiecībā uz nekustamā īpašumā objekta apgrūtinājumu dzēšanu Kadastra informācijas sistēmā. Ministru kabineta 2006.gada 1.augusta noteikumu Nr.636 „Kadastra objekta reģistrācijas un kadastra datu aktualizācijas noteikumi" 117.punktā bija paredzēti trīs gadījumi, kad var dzēst ierakstu par nekustamā īpašuma objekta apgrūtinājumu Kadastra informācijas sistēmā, tostarp, ja iesniegts dokuments par ceļa servitūta izbeigšanu (117.3.apakšpunkts).

Senāts atzina, ka atšķirībā no Kadastra objekta reģistrācijas noteikumiem, kuros atšķirīgi noregulēts jautājums par zemesgrāmatā ierakstītu ceļa servitūta teritorijas dzēšanu un citu nekustamo īpašumu objektu apgrūtinājumu dzēšanu Kadastra informācijas sistēmā, Ministru kabineta 2006.gada 1.augusta noteikumu Nr.636 „Kadastra objekta reģistrācijas un kadastra datu aktualizācijas noteikumi" 117.3.apakšpunkta vispārīgais regulējums saistībā ar ierakstu par ceļa servitūtu dzēšanu attiecas gan uz tādiem ceļa servitūtiem, kas ierakstīti zemesgrāmatā kā lietu tiesības, gan tādiem apgrūtinājumiem, kas ierakstīti zemesgrāmatā atzīmes veidā. Minētajam pamatojums rodams tajā, ka šāds nekustamā īpašuma apgrūtinājums ir nodibināts ar zemes reformas laikā valsts vai pašvaldības iestādes pieņemtu administratīvo aktu, un, kamēr tas ir spēkā esošs, nav tiesiska pamata uzskatīt šo apgrūtinājumu par neesošu. Turklāt, tā kā šāds apgrūtinājums zemesgrāmatā ir ierakstīts atzīmes veidā, nepieciešams nodrošināt Kadastra informācijas sistēmas un citu valsts informācijas sistēmas datu, tostarp zemesgrāmatas, savstarpēju atbilstību.

Līdz ar to nav pamata uzskatīt, ka tas vien, ka 2007.gadā iesniegtajā zemes robežu plānā apgrūtinājuma teritorija nebija attēlota, bija pamats attiecīgā apgrūtinājuma dzēšanai Kadastra informācijas sistēmā. Arī šādā gadījumā apgrūtinājuma dzēšanai bija nepieciešams dokuments par tā izbeigšanu.

[22] Pieteicējas iebildumi saistībā ar 2001.gada 11.jūlija zemes robežu plānā norādīto servitūta platību nevar būt pamats secinājumam, ka kļūdaini dati Kadastra informācijas sistēmā reģistrēti 2001.gadā, nevis 2007.gadā.

Ar Rīgas pilsētas zemes komisijas 2001.gada 12.jūlija lēmumu Nr.14/28 noteikto ceļa servitūtu teritorijas un platības attēlotas 2001.gada 11.jūlija zemes robežu plānā. Lietā nav strīda, ka, pamatojoties uz minēto lēmumu un 2001.gada 11.jūlija zemes robežu plānu, zemes vienībai ar kadastra apzīmējumu /numurs A/Kadastra informācijas sistēmā tika reģistrēts apgrūtinājums – ceļa servitūta teritorija 512 m^2. Līdz ar to Kadastra informācijas sistēmā 2001.gadā reģistrētie dati par strīdus ceļa servitūtu atbilst dokumentiem, uz kuru pamata kadastra dati reģistrēti, proti, Rīgas pilsētas zemes komisijas 2001.gada 12.jūlija lēmumam Nr.14/28 un 2001.gada 11.jūlija zemes robežu plānam.

Apgabaltiesa pievienojas pirmās instances tiesas sprieduma motivācijai (sk. *šī sprieduma 4.5.punktu*), atzīstot par nepamatotu pieteicējas iebildumus par to, ka iestāde, matemātiski aprēķinot ceļa servitūta teritorijas platību, ir pārkāpusi savas pilnvaras.

Savukārt procesa dalībnieku apsvērumu par servitūta nodibināšanu un izbeigšanos izvērtējums nav administratīvās tiesas kompetencē. Šajā lietā administratīvās tiesas kompetencē ir izvērtēt vienīgi Valsts zemes dienesta veiktās faktiskās rīcības – kadastra datu labošanas – tiesiskumu, nevis izvērtēt to dokumentu tiesiskumu, uz kuru pamata kadastra dati Kadastra informācijas sistēmā reģistrēti vai aktualizēti.

Turpmākās izmaiņas Kadastra informācijas sistēmā reģistrētajos datos notikušas, pamatojoties uz Rīgas apgabaltiesas 2023.gada 15.marta spriedumu civillietā Nr. C30590320, ar kuru apmierināta /pers. C/ prasība pret /pers. T/ un /pers. U/ par ceļa servitūta izbeigšanu un (2020.gada 8.jūlija) ieraksta dzēšanu zemesgrāmatā.

[23] Pieteicēja uzsver, ka kļūda Kadastra informācijas sistēmā ir labota pēc vairāk nekā 10 gadiem, kuru laikā ir veikti normatīvajos aktos noteiktajā kārtībā saskaņoti būvdarbi, un gan nekustamā īpašuma īpašnieki, gan iestādes un citas personas paļāvās uz Kadastra informācijas sistēmā reģistrētajiem datiem. Pieteicēja arī norāda, ka viņai radīsies būtiski zaudējumi, ja, atjaunojot ierakstu par strīdus ceļa servitūta platību un novietojumu Kadastra informācijas sistēmā, pieteicējai uzliks pienākumu nojaukt būves.

Kā norādījis Senāts izskatāmajā lietā, lai nodrošinātu taisnīgu līdzsvaru starp minēto publiski tiesisko interesi un konkrētas privātpersonas iespējamo tiesību vai tiesisko interešu aizskārumu, kas varētu būt radies Valsts zemes dienesta pieļautas kļūdas un tās labošanas rezultātā, katrā konkrētajā gadījumā būtu izvērtējams, vai konkrētai privātpersonai bija aizsardzības vērta tiesiskā paļāvība (piemēram, *Senāta 2009.gada 10.novembra sprieduma lietā Nr.SKA-759/2009, A42622108, 11.punkts*). Ja privātpersonas paļāvība atzīstama par aizsardzības vērtu, būtu apsverams, vai izņēmuma gadījumā, ņemot vērā konkrētās lietas apstākļus, nepieciešams privātpersonai atlīdzināt kaitējumu, kas radies tiesiskas faktiskās rīcības dēļ (piemēram, *Senāta 2021.gada 20.maija spriedums lietā Nr.SKA-219/2021, ECLI:LV:AT:2021:0520.A420138618.10.S*).

[24] Satversmes tiesa ir atzinusi, ka Latvijas Republikas Satversmes 1.panta tvērumā ietilpst no demokrātiskas tiesiskas valsts pamatnormas atvasinātais tiesiskās paļāvības princips, kas aizsargā vienīgi tādas tiesības, uz kuru īstenošanu personai varēja rasties likumīga, pamatota un saprātīga paļāvība, kas ir minētā vispārējā tiesību principa kodols (sk. *Satversmes tiesas 2016.gada 21.oktobra lēmuma par tiesvedības izbeigšanu lietā Nr. 2016-03-01 13.punktu*). Valstij ir pienākums savā darbībā šo principu ievērot (sk. *Satversmes tiesas 2010. gada 19. jūnija sprieduma lietā Nr. 2010-02-*

01 4.punktu). Tiesiskās paļāvības princips ir saistīts ar tiesiskās drošības principu un nodrošina tā pieprasīto stabilitāti, aizliedzot nekonsekventu valsts rīcību. Šā principa pamatā ir ideja, ka indivīds var paļauties uz to, ka valsts rīkojas tiesiski un konsekventi, un valstij ir jāaizsargā tai dotā uzticība. Tiesiskās paļāvības principa kā viena no vispārējiem tiesību principiem pastāvēšana ir saistīta ne tikai ar uzticēšanos valsts varai, bet arī ar pašu tiesību normu adresātu rīcības brīvības īstenošanas iespējām (sk. *Onževs M. Tiesību normu laika aspekti tiesiskā un demokrātiskā valstī. Rīga: Latvijas Vēstnesis, 2016, 93.lpp*.)

Valsts pārvaldei ir jāievēro tiesiskās paļāvības princips. Personas paļāvība uz iestādes izteikumu, rīcību vai apsolījumu ir šīs personas subjektīvā attieksme, kuru veido pamatota cerība vai pārliecība par iestādes attieksmi, konkrētās darbības izpildi vai notikuma iestāšanos nākotnē. Tādēļ katrā atsevišķā gadījumā jāpārbauda šīs subjektīvās attieksmes esība vai neesība konkrēto lietas apstākļu ietvaros. Lai noskaidrotu, vai tiesiskā paļāvība ir vai nav, jāatbild uz trīs jautājumiem: 1) vai bija kaut kas, uz ko varēja paļauties (skaidrs iestādes izteikums), 2) vai attiecīgā persona tiešām uz to paļāvās, 3) vai attiecīgā personas paļāvība ir aizsardzības vērta.

Apgabaltiesa ņem vērā, ka atbilstoši Kadastra likuma 2.pantam šā likuma mērķis ir nodrošināt sabiedrību ar aktuālu kadastra informāciju par visiem valsts teritorijā esošajiem nekustamajiem īpašumiem, to objektiem, zemes vienības daļām un to īpašniekiem, tiesiskajiem valdītājiem, lietotājiem, nomniekiem. Ņemot vērā minēto publiski tiesisko interesi uz aktuālu kadastra informāciju, nav noteikts ierobežojums laikā, kurā Valsts zemes dienestam atbilstoši Kadastra likuma 93.pantam būtu pieļaujams izlabo kļūdainos kadastra datus, tos aktualizējot.

Izvērtējot, vai pieteikuma iesniedzējam konkrētajā gadījumā bija aizsardzības vērta paļāvība, apgabaltiesa ņem vērā apstākli, ka viņš bija informēts gan par Rīgas pilsētas zemes komisijas 2001.gada 12.jūlija lēmumu Nr.14/28 un 2001.gada 11.jūlija zemes robežu plānu, kurā attēlotas ar minēto lēmumu noteiktā apgrūtinājuma teritorija un platība, gan 2001.gada 21.septembrī zemesgrāmatā ierakstīto atzīmi par kalpojošo ceļa servitūtu.

Apelācijas sūdzībā, atsaucoties uz būvvaldes 2017.gada 28.jūnija vēstuli (*lietas 1.sējuma 40.lapa*), norādīts, ka pieteicējam var tikt nodarīti zaudējumi, ja būvvalde atcels būvatļauju un pieteicējam būs jāveic izmaiņas, proti, pieteicējs būs spiests maksāt par jauna topogrāfiskā plāna sagatavošanu, jauna būvprojekta izstrādi, žoga demontāžu, žoga izbūvi citā vietā, inženierkomunikāciju pārvietošanu, jaunas izpilddokumentācijas sagatavošanu u.tml. Arī pieteicēja tiesību pārņēmēja ir norādījusi, ka viņai var tikt uzlikts pienākums nojaukt būves.

Kā izriet no lietas materiāliem, Rīgas pilsētas būvvaldē 2014.gada 10.februārī ticis apstiprināts tehniskais projekts „Palīgēkas jaunbūve /adrese A/", kura realizācijai 2014.gada 10.martā izsniegta būvatļauja, savukārt 2015.gada 31.martā saskaņots izmaiņu projekts. 2018.gada 8.oktobrī būvatļauja pārreģistrēta uz /pers. C/ vārda.

Apgabaltiesa konstatē, ka norādītajā 2017.gada 28.jūnija vēstulē būvvalde ir vienīgi informējusi pieteicēju par īpašuma ar kadastra Nr./numurs G/īpašnieka sūdzību par to, ka žoga izbūves rezultātā ir liegta piekļuve viņa īpašumam, un lūgusi pieteicēju sniegt viedokli šajā jautājumā. Ne pieteikuma iesniedzējs, ne viņa tiesību pārņēmēja nav iesniegusi tiesai pierādījumus, no kuriem izrietētu, ka būvvalde pēc tam ir pieņēmusi lēmumu par būvatļaujas atcelšanu un būvniecības seku novēršanu (žoga nojaukšanu) un ka tāpēc pieteicēja būtu bijusi spiesta būvprojektu pārstrādāt. No projekta grafiskā plāna izriet, ka runa ir par „žogu gar zemes gabala iekšējām robežām", proti, žoga izvietojums ir ticis piesaistīts īpašuma robežām, nevis servitūta ceļa atrašanās vietai. Minēto konstatējusi arī Rīgas apgabaltiesa 2023.gada 15.marta spriedumā civillietā Nr. C30590320, norādot, ka saskaņā ar palīgēkas jaunbūves tehniskā projekta ģenerālo plānu, kas saskaņots Rīgas pilsētas būvvaldē 2014.gada 10.februārī, /pers. C/ zemesgabalā izbūvēts žogs pa zemesgabala iekšējām robežām. Minēto projektu būvvaldē iesniedzis zemesgabala īpašnieks /pers. C/ tēvs /pers. D/ (sk. *minētā sprieduma 13.4.punktu*).

Līdz ar to šobrīd nav pamata uzskatīt, ka pieteicējai saistībā ar kadastra datu aktualizāciju var tikt nodarīti attiecīgie zaudējumi, ņemot vērā arī apstākli, ka šobrīd gan zemesgrāmatā, gan Kadastra informācijas sistēmā attiecīgais apgrūtinājums – kalpojošais ceļa servitūts – ir dzēsts.

Ievērojot minēto, apgabaltiesa nekonstatē tādus izņēmuma apstākļus, kas norādītu, ka, Kadastra informācijas sistēmā datus labojot pēc vairāk nekā 10 gadiem, ir iestājušās vai nepieciešami iestāsies pieteicējas norādītās sekas, kas rada privātpersonas tiesību vai tiesisko interešu aizskārumu.

[25] Ievērojot minēto, pieteikums ir noraidāms kā nepamatots.

Rezolutīvā daļa

Pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 307., 309.pantu un 329.panta pirmo daļu, Administratīvā apgabaltiesa

nosprieda

noraidīt /pers. C/ pieteikumu par Valsts zemes dienesta faktiskās rīcības – datu labošanas Nekustamā īpašuma valsts kadastra informācijas sistēmā – atzīšanu par prettiesisku.

Spriedumu var pārsūdzēt Senāta Administratīvo lietu departamentā viena mēneša laikā no sprieduma sastādīšanas dienas, kasācijas sūdzību iesniedzot Administratīvajā apgabaltiesā.

Tiesnese referente A.Šteinberga

Tiesneši M.Birzgalis

M.Osmane